

Existuje i zákonná možnost povinného sloučení obcí, což však zatím nebylo nikdy využito. Zajímavostí švýcarského systému je také vyrovnávací příspěvek, něco jako dotace v našem slova smyslu. Má za cíl vyrovnávat ekonomickou úroveň jednotlivých obcí v rámci kantonu. Rovněž v případě sloučení obcí dává kanton vyrovnávací příspěvek s cílem, aby bohatší obec po sloučení nemusela platit v plném rozsahu případné dluhy obce chudší a zvyšovat kvůli tomu zásadně daně z příjmu svých obyvatel. Sloučení obcí tak vlastně předpokládá oddlužení obce z kantonálních peněz. Že by možnost řešení pro známou předlouhou obec Prameny, která je už dlouhou dobu nejen v dlužích, ale i bez zvoleného zastupitelstva?

Co si z této naší švýcarské zkušenosti přinést či případně přenést do politického života ČR? Těžko jednoznačně říci. Třeba referendum ve Švýcarsku funguje 300 let, jsou tam na ně zvyklí a občané si neumějí představit, že by veřejná správa fungovala bez tohoto institutu přímé demokracie. Mojí otázkou tam bylo, zda se tak politici svým způsobem nezbavují odpovědnosti za výsledek svého politického působení. Mohou přece vždy říci, když to nebude fungovat v praxi, já to nechtěl, ale referendum rozhodlo. Odpovědí mi bylo po-

krčení ramen a možná tichý souhlas... Třeba shromáždění občanů na úrovni obce zase v podstatě nahrazuje naše zastupitelstvo. Občané tak i v průběhu volebního období rady obce a přímo zvoleného starosty rozhodují sami o všem podstatném pro život obce. Předpokladem je zájem občanů, žádný zákonný limit počtu účastníků shromáždění pro toto rozhodování však neexistuje, mohou přijít a rozhodovat všichni občané obce nebo také jenom třeba tři. V obci Rorschachu, kde jsme se jednoho takového shromáždění zúčastnili, byl plný sál, možná 400 občanů.

Pokud jde o možnost slučování obcí v ČR, nemyslím, že by na tom byl politický či jiný (třeba právě ekonomický zájem). Máme 6 250 obcí (to číslo mi Švýcaři málem nevěřili), a tak to – ale spouť pokud jde o samosprávu – podle mě i zůstane. Něco jiného jsou možné diskuse o rozsahu výkonu státní správy na jednotlivých typech obcí s cílem, aby toto správní rozhodování vykonávaly obecní úřady s patřičným odborným úřednickým aparátem a výstupem byla zákonná a věcně správná správní rozhodnutí. Ve Švýcarsku musí úřad obce tvořit minimálně tři lidé, nikoliv jako u nás, že na úřadě je jenom neuvolněný starosta obce, který pak má za povinnost (po práci!) vyřizovat

a zařizovat za obec i obecní úřad úplně všechno – samosprávu i státní správu. Každopádně starosty obcí Libereckého kraje byla velmi pozitivně vnímaná skutečnost, že základní a nejdůležitější úrovní veřejné správy ve Švýcarsku jsou obce a že veřejná správa tam je postavena a funguje opravdu ze zdola. A možná i právě proto ta švýcarská pro nás dosti specifická forma demokracie celá dlouhá staletí bez jakýchkoliv násilných přerušování v zásadě velmi dobře funguje. I když třeba volbu soudců politicky složeným parlamentem, nebo dokonce shromážděním občanů s omezeným časovým mandátem (a před časem prý dokonce nebylo povinné právnické vzdělání) si u nás představit nějak neumím. Na druhou stranu, mnohé není o švýcarských nejrůznějších formách přímé demokracie, ale spíše o zdejší politické, ale i občanské kultuře. Kdyby podle mě ze den na den ve Švýcarsku zrušili třeba institut referenda, veřejná správa by fungovala bezproblémově dál, protože je dlouhodobě položena právě na všeobecné politické kultuře, nikoliv na institucích. A tady máme ještě co dohánět. ■

Jiří Němec, autor je právník a pracuje na Krajském úřadě Libereckého kraje.

